

much material or time consuming. Its implementation needs to be comprehensive and addressed at the state level and by society, however, always remains the main educational function of family and school, their constant interaction in order to more efficiently protect the safety of the child.

In Ukraine should be created a list of safe websites for children, the so-called "white list" and create the application that can be installed on the computer and own phone of a teenager. Creating this application will provide parents the ability

to block sites with dangerous information, and to set the time during which a child can be online. When the set time expires, the app will automatically block access to the Internet. Of course parents need to make a convincing argument about the dangers of using overtime time spent in the network, as well as information that harms the mental health of the child. Only an integrated approach of parents and the state is able to ensure the safety of vulnerable segment of Internet users - children and adolescents.

REFERENCES:

1. Unicef Україна. URL: https://www.unicef.org/ukraine/ukr/media_29739.html.
2. Chupriy L. Influence of television and the Internet on the moral and physical health of children. Agency for strategic studies. 2010. URL: http://sd.net.ua/2010/08/17/children_tv_violence.html.
3. Karpachevska L., Kuznetsova E. Instructional and methodological letter on the prevention of the negative impact of information and communication technologies on the formation moral consciousness of students and youth. Institute of innovative technologies and education content of Ministry of education and science of Ukraine. URL: http://sites.znu.edu.ua/liberal_edu/anonsy/Instruktivno_metodichij.
4. Kornienko N.V. the Causes and conditions of distribution of juvenile crime at the present stage of development of our state. Journal of Kyiv University of law. 2011. № 2. P. 219–223.
5. Lesko N.V. Legal regulation of protection of children from negative influence of Internet. URL: http://science2016.lp.edu.ua/sites/default/files/Full_text_of_papers/vnulpurn_2016_850_10.pdf.
6. Veseluha V. Value victimisation prevention in the system of crime prevention. Law of Ukraine. 1999. № 10. P. 67–73.
7. Yurchenko A. Problems of safety of children in social networks and the Internet and (actinology aspect). Comparative-analytical right. 2013. № 3/1. P. 336–338.
8. Kuzmich A. Legislative regulation and filtering of malicious Internet content: the international experience. URL: <http://telpu.com.ua/archives/1872>.

УДК 343.9(477):343

ХАРАКТЕРИСТИКА ЖІНОЧОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

THE CHARACTERISTICS OF THE FEMALE CRIME IN THE MODERN SOCIETY

Ріжко Я.І.,
студентка

*Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

Стаття присвячена висвітленню проблеми жіночої злочинності в сучасному суспільстві, зокрема причин її виникнення та явищ, які впливають на поведінку осіб жіночої статі. Автор аналізує звіт, у якому подана статистика різних видів злочинів, що вчиняють жінки, і просліджує динаміку злочинності. Також визначає, які злочини є найпоширенішими серед жінок і злочини, зовсім не характерні для жіночої злочинності.

Ключові слова: злочинність, жіноча злочинність, причини, рівень злочинності, динаміка.

Статья посвящена освещению проблемы женской преступности в современном обществе, в частности причин ее возникновения и явлений, которые влияют на поведение особей женского пола. Автор анализирует отчет, в котором подана статистика разных видов преступлений, которые совершают женщины, и проследивает динамику преступности. Также определяет, какие преступления являются наиболее распространенными среди женщин и преступления, что вовсе не характерны для женской преступности.

Ключевые слова: преступность, женская преступность, причины, уровень преступности, динамика.

The article is devoted to the sanctification of the problem of the female crime, in particular, the reasons of its emergence and facts which have an influence on the women's behavior. The author analyzes the report about statistics of different types of women's crimes and tracks the dynamics of the crime. The author also determines which crimes are the most common among women and the crimes which are not characteristic for female crime.

Key words: crime, female crime, reasons, crime level, dynamics.

З початку XXI сторіччя в науковій літературі, зокрема у працях учених-кримінологів, навчальній літературі для студентів, почало закріплюватись поняття «жіноча злочинність», що безпосередньо вказує на окреме виділення цього виду злочинності із загальної структури та приділення неабиякої уваги причинам та умовам виникнення цього явища. Цей вид злочинності не є домінуючим у суспільстві, проте його рівень є показником духовності й моральності суспільства, ставлення до основних людських цінностей. Останніми роками спостерігається активна криміналізація жіночої частини населення України, а тенденція зростання кількості злочинів, які вчиняють жінки,

є зовсім невтішною. Отже, доцільно звернути увагу на теорії про причини вчинення злочину жінками, розглянути рівень жіночої злочинності та її динаміку, а також визначити, які злочини є найбільш поширеними серед жінок.

Протягом нинішнього століття опубліковано чимало наукових праць, присвячених жіночій злочинності. Зокрема, варто виділити праці таких учених, як Ю.М. Антонян, А.Б. Блага, В.А. Меркулова, В.А. Серебрякова, О.М. Джуґа, С.Г. Кулик та інші.

Метою статті є дослідження основних теорій щодо причин жіночої злочинності, аналіз рівня кількості вчинюваних злочинів за період із січня до вересня 2018 року, встановлен-

ня динаміки злочинності порівняно з попереднім роком, а також визначення, які злочини жінки вчиняють найчастіше, а які є зовсім не характерні для жіночої злочинності.

Жіноча злочинність – це сукупність злочинів, що вчиняються особами жіночої статі на певній території за певний проміжок часу. На думку І.М. Даньшина, традиційне в кримінології відокремлення й вивчення жіночої злочинності зумовлене тим, що вона має певні особливості. Ці особливості пов'язані як із біологічними, так із соціальними факторами, які, визначаючи місце жінки в суспільстві, відбиваються на формуванні її свідомості, обмежують її коло зовнішніх зв'язків і життєву активність [1, с. 214].

Необхідно встановити, які саме причини жіночої злочинності. На думку О.М. Джуґи та В.В. Василевича, причини злочинності – це соціально-психологічні обставини, які безпосередньо спричиняють злочинність і закономірним наслідком яких є злочин, а умови злочинності – це комплекс явищ, що впливають на злочинність і є певними обставинами, які сприяють її виникненню та існуванню [2, с. 4].

Учені виділяють декілька теорій про причини жіночої злочинності: моралістичну, антропологічну (біологічну) й соціологічну. Перші дві теорії були поширені в кін. XIX – поч. XX ст., а нині домінує остання. Моралістична теорія виходить із того, що жінка з часів Єви здатна на будь-які злочини. Німецькі інквізитори Шпренгер та Інститоріс писали, що через брак розуму жінки швидше за чоловіків відступають від віри, тому немає нічого дивного в тому, що серед жінок так багато відьом. Представники антропологічної (біологічної) теорії причину неповноцінності жінки вбачали в її біологічних особливостях. Ч. Ломброзо в праці «Жінка – злочинниця і повія» порівнював жінку з дитиною й уважав, що жінки за своєю природою більш схильні до вчинення злочинів, ніж чоловіки [3, с. 176]. Соціологічна теорія визнає примат соціальних факторів у детермінації злочинності. Це повною мірою стосується й жіночої злочинності, хоча певні біологічні чинники, властиві жінкам, не можна відкидати. Передусім саме соціальні фактори визначають відмінності між жіночою і чоловічою злочинністю. Ідеться про відмінності в соціальних ролях жінок і чоловіків, що відбиваються на особливостях їхньої поведінки, в тому числі й злочинної.

Також на жінку, якій вчиняють злочини, впливають явища біологічного характеру. Щодо ролі біологічних факторів у формуванні особистості людини, в тому числі особи злочинця, висловлюють різні думки. Представники соціологічної школи в кримінології пояснювали менші злочинні прояви в жінок як їхню фізичну слабкість, так і відчуженням від громадського життя, замкненістю в колі сімейних обов'язків. У середині XX ст. пояснити причини жіночої злочинності намагалися за допомогою генетичних досліджень. Так, витоки жіночої агресії вчені прагнули знайти в аномаліях хромосомного набору. Зокрема, Е. Подольський і П.А. Джейкобс стверджували, що в нормі статеві хромосоми жінки повинні бути «XX», а в чоловіка – «XY». Хромосомний набір «XXY» (наявність у генах жінки чоловічої хромосоми виду «Y»), на думку прихильників біологічної кримінології, – головна причина жіночої агресії. Автори ендокринних теорій уважали, що витоки агресії криються в аномаліях функціонування залоз внутрішньої секреції – підвищеного вироблення речовин, що викликає нервозність та агресивність. Зокрема, встановлено, що в період менструації в жінок у крові збільшується кількість тестостерону – речовини, яка може сприяти ослабленню самоконтролю й підвищенню агресивності на незначний час [4, с. 55]. Однак прямої кореляції між кількістю судимостей і біологічними задатками жінок не виявлено. Цілком імовірно, що останні впливають на жіночу злочинність непрямо: особливості фізіології жінок зумовлюють їхню роль у суспільстві та вплив на поведінку жінки, в тому числі злочинниць.

Водночас причини жіночої злочинності мають специфічний характер, а механізм дії причин та умов, що формують злочинність жінок, досить складний, потребує

спільного вивчення кримінологів, економістів, політологів, соціологів, психологів та інших фахівців.

Детермінантами злочинності серед жінок є:

- активна участь жінок у суспільному виробництві;
- послаблення ролі головних соціальних інститутів і насамперед сім'ї, а також соціального контролю;
- посилення напруження в суспільстві, конфлікти, ворожнеча між людьми;
- значне поширення таких антигромадських явищ, як наркоманія, алкоголізм, проституція, бродяжництво [5, с. 131].

У житті жінки вагоме місце посідає сім'я, сімейно-шлюбні, сімейно-побутові відносини. Сім'я має глибокий вплив на формування в жінки як позитивної, так і негативної поведінки. У жінок-злочинниць чітко простежується зв'язок між сімейним неблагополуччям та антисуспільними проявами. Із сімейно-побутовими проблемами та матеріальною залежністю часто пов'язана корислива злочинність жінок. Керуючись хибним почуттям відповідальності за матеріальне становище родини, вони прагнуть покращити свій життєвий рівень, учиняючи корисливі злочини. Упевнені в тому, що вчинили злочин заради родини і дітей, і це їх виправдовує, отримані незаконним шляхом гроші вони найчастіше спрямовують на задоволення тих потреб, що є першочерговими й життєво необхідними [6, с. 77].

Окрім детермінантів жіночої злочинності, варто зупинити увагу саме на рівні злочинності серед жінок. На офіційному сайті Генеральної прокуратури України міститься актуальний сьогодні Єдиний звіт про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення в період із січня 2018 року до вересня 2018 року (9 місяців нинішнього року). Проаналізувавши його, можна дійти таких висновків. За вищезазначений період жінками вчинено 10 615 злочинів, серед яких – 1550 тяжкі й особливо тяжкі. Ураховуючи класифікацію злочинів за об'єктами, можна встановити, що жінками вчинено:

- злочинів проти основ національної безпеки України – 23;
- злочинів проти життя і здоров'я особи – 1490;
- злочинів проти волі, честі, гідності особи – 26;
- злочинів проти статевої свободи і статевої недоторканності особи – жодного;
- злочинів проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини та громадянина – 107;
- злочинів проти власності – 6 493;
- злочинів у сфері господарської діяльності – 239;
- злочинів проти довкілля – 9;
- злочинів проти громадської безпеки – 154;
- злочинів проти безпеки виробництва – 1;
- злочинів проти безпеки руху й експлуатації транспорту – 131;
- злочинів проти громадського порядку та моральності – 207;
- злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психotropних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення – 999;
- злочинів у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову й мобілізації – 6;
- злочинів проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян і злочини проти журналістів – 591;
- злочинів у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем і комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку – 31;
- злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаних із наданням публічних послуг, – 471;
- злочинів проти правосуддя – 154;
- злочинів проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини) – 10;

– злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку – жодного [7].

З вищевикладеного можна зробити висновок, що серед усіх видів злочинів жінки найбільше вчиняють злочини проти власності та злочини проти життя і здоров'я особи. Зокрема, злочини проти власності жінки найчастіше вчиняють у сфері праці, де вони виконують професійні функції, пов'язані з можливістю вільного доступу до матеріальних цінностей. Здебільшого це галузі торгівлі, громадського харчування, сільського господарства, легкої та харчової промисловості. Тут найчастіше жінки скоюють такі корисливі злочини, як викрадення майна шляхом крадіжок, привласнення, розтрата [8, с. 189]. Також жінки вчиняють чимало крадіжок особистого майна, і характерним злочином серед жінок є шахрайство. Щодо злочинів проти життя і здоров'я особи, то жінки найчастіше вчиняють такі злочини в побутовій сфері, де найчастіше до вчинення злочину їх штовхають негативні обставини родинних, сімейно-шлюбних відносин. Такими злочинами є здебільшого насильницькі злочини: вбивства, у тому числі новонародженої дитини, заподіяння тілесних ушкоджень середньої тяжкості й легких тілесних ушкоджень.

Водночас майже зовсім жінки не вчиняють такі злочини, як злочини проти статевої свободи і статевої недоторканності особи та злочини проти миру, безпеки людства й міжнародного правопорядку.

Задля повного висвітлення рівня злочинності серед жінок варто дослідити її динаміку. Доцільно використати Єдиний звіт про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення за такий же проміжок часу в минулому році, тобто в період із січня 2017 року до вересня 2017 року. Розрахувавши питому вагу окремих видів злочинів, можна зробити такі висновки щодо динаміки жіночої злочинності [9]. Порівняно з 2017 роком у 2018 році жінки вчинили на 5,5% більше злочинів загалом, тоді як кількість учинених тяжких та особливо тяжких зменшилась на 1,6%.

Щодо окремих категорій злочинів маємо такі результати:

- кількість злочинів проти основ національної безпеки України зменшилась на 23%;
- злочинів проти життя і здоров'я особи – зросла на 9,3%;
- злочинів проти волі, честі, гідності особи – збільшилась на 4%;
- злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканності особи – зменшилась на 100% (у 2017 році вчинено 2 злочини, а у 2018 – жодного);
- злочинів проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини та громадянина – зменшилась на 3,6%;
- злочинів проти власності – зросла на 12,6%;
- злочинів у сфері господарської діяльності – збільшилась на 10%;
- злочинів проти довкілля – зросла на 28,5%;
- злочинів проти громадської безпеки – збільшилась на 9,2%;

– злочинів проти безпеки виробництва – залишилась такою самою, як і в попередньому році;

- злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспорту – зменшилась на 15,5%;
- злочинів проти громадського порядку та моральності – зросла на 10,7%;
- злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення – зменшилась на 32%;
- злочинів у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації – зросла на 20%;
- злочинів проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян і злочинів проти журналістів – збільшилась на 6,9%;
- злочинів у сфері використання електронно-обчислюваних машин (комп'ютерів), систем і комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку – зросла на 55%;
- злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаних із наданням публічних послуг, – збільшилась на 45%;
- злочинів проти правосуддя – зменшилась на 13,5%;
- злочинів проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини) – збільшилась на 25%;
- злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку – залишилась такою самою, як і в минулому році.

Отже, досліджуючи динаміку жіночої злочинності, можна зробити невтішний висновок, що кількість учинюваних жінками злочинів як загалом, так і окремих категорій зростає, лише в деяких категоріях злочинів простежується позитивна тенденція до зменшення динаміки.

Незважаючи на те що жінок, які вчиняють злочини, менше, ніж чоловіків, жіночу злочинність виділяють як окремих складник структури загальної злочинності, адже існує тенденція до збільшення кількості злочинів, учинюваних особами жіночої статі, що викликає небезпідставну стурбованість у суспільстві. Варто також звернути увагу на те, що жіноча злочинність має більшу латентність. Найбільший рівень жіночої злочинності спостерігається в побутовій, сімейно-шлюбній сфері, а також у сфері праці, до якої залучена найбільша кількість представниць жіночої статі. Досліджуючи динаміку злочинності серед жінок, чітко простежуємо негативне збільшення динаміки вчинення більшості категорій злочинів жінками, однак є окремі злочини, у яких динаміка є стабільною або близькою до зменшення. Нині вченими розроблена достатня кількість різноманітних способів запобігання, протидії жіночій злочинності й профілактики її, які неодмінно потрібно застосовувати на практиці задля зменшення рівня злочинності серед жінок. Питання жіночої злочинності є наріжним каменем серед найважливіших проблем сучасного суспільства, які потребують найшвидшого вирішення з обов'язковою участю представників правоохоронних органів і свідомої громадськості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кримінологія. Загальна та особлива частина: підручник / І.М. Даньшин, В.В. Голіна, М.Ю. Валуйська та ін.; за заг. ред. В.В. Голіни. 2 вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2009. 288 с.
2. Джужа О.М. Кримінологія: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2000.
3. Ломброзо Ч. Жінщина-преступниця і проститутка / предисл. В. Чудновського. Ставрополь: Изд. А.А. Торбы, 1991. 280 с.
4. Мельникова Т.В. Наукова думка ХХ століття про причини насильницької жіночої злочинності. Науковий вісник Чернівецького університету. 2014. № 728. С. 53–57.
5. Неживець О.М. Детермінанти злочинної поведінки жінок. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2011. № 6. С. 130–135.
6. Меркулова В.О. Правові та психологічні проблеми відповідальності жінок-злочинниць: посібник. Київ: НАВСУ, 2001. 108 с.
7. Єдиний звіт про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення у 2018 році. Офіційний сайт Генеральної прокуратури України. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113654&libid=100820.
8. Гаргак-Українчук О.М. Кримінологічна характеристика жіночої злочинності. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2014. Вип. 25. С. 189–191.
9. Єдиний звіт про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення у 2017 році. Офіційний сайт Генеральної прокуратури України. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113283&libid=100820&c=edit&c=fo.